

Södertälje
kommun

Kommunstyrelsens kontor

Miljö- och klimatbokslut 2022

Uppföljning av Södertälje
kommuns lokala miljö-
och klimatmål

Innehåll

Om miljö- och klimatbokslutet	3
Målområde: Robust Södertälje	4
1.1 Medborgare, verksamheter och företag är trygga och säkra utifrån ett klimatperspektiv	5
1.2 Besluten i samhällsplaneringsprocessen anpassar samhället till klimatförändringarna	6
1.3 Samhället har förutsättningar för att hantera ett förändrat klimat	7
Målområde: Klimatneutralt Södertälje	8
2.1 Kommunkoncernens direkta växthusgasutsläpp är noll	9
2.2 Kommunkoncernens indirekta växthusgasutsläpp från konsumtion och investeringar minskar årligen	11
2.3 Besluten i samhällsplaneringsprocessen minskar utsläppen av växthusgaser	12
2.4 Samhället har förutsättningar för att minska växthusgasutsläppen	14
Målområde: Grönt Södertälje	16
3.1 Luften i Södertälje kommun är så ren att människors hälsa samt att djur, växter och kulturvärden inte skadas	17
3.2 Yt- och grundvatten har god status	18
3.3 Kommunkoncernens förvaltning av mark, -vatten, - och naturområden stärker och främjar biologisk mångfald	19
3.4 Kommunkoncernens påverkan på biologisk mångfald från konsumtion och investeringar minskar årligen	20
3.5 Besluten i samhällsplaneringsprocessen stärker landskapets gröna infrastruktur	21
3.6 Samhället har förutsättningar för att bidra till ökad biologisk mångfald	22
Målområde: Cirkulärt Södertälje	23
4.1 Kommunkoncernens konsumtion minskar årligen	24
4.2 Mängden av hälso- och miljöfarliga ämnen i samhället minskar årligen	25
4.3 Kommunkoncernens samarbeten med andra aktörer främjar cirkulära flöden	27
4.4 Besluten i samhällsplaneringsprocessen ökar de cirkulära flödena	28
4.5 Samhället har förutsättningar för att cirkulera resurser	29

Om miljö- och klimatbokslutet

Kommunens hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030 och för att utveckla Södertälje på ett hållbart sätt har kommunfullmäktige, i Mål och Budget, tagit fram nio övergripande mål inom sex målområden. Det är framför allt målområdet *Ekologiskt hållbara kommunen Södertälje* med de två målen *Senast 2030 är Södertälje kommun klimatneutral* och *Den biologiska mångfalden stärks i Södertälje kommun* som har bäring på det arbete som genomförs för den ekologiska delen av hållbarhet.

I oktober 2022 antog kommunfullmäktige i Södertälje kommun en Miljö- och klimatstrategi för 2022–2030. Denna strategi är ett nytt kommunkoncernövergripande styrdokument för miljö- och klimatfrågan och stärker arbetet med att uppnå kommunfullmäktiges övergripande mål. Det önskade läget för kommunkoncernens miljö- och klimatarbete definieras i miljö- och klimatstrategin som:

År 2030 kan alla leva och verka i ett hållbart och attraktivt Södertälje. För att uppnå det så behövs ett robust, klimatneutralt, grönt och cirkulärt samhälle.

Kommunkoncernen har i egenskap av samhällsaktör möjlighet att på många olika sätt bidra till att uppnå dessa interna målsättningar och i förlängningen även de regionala, nationella och globala hållbarhetsmålen. Detta kräver såväl egna insatser som samarbeten med andra aktörer. Alla i kommunkoncernen har ansvar att, utifrån sin roll bidra till att tillsammans med andra, nå miljö- och klimatmålen till 2030.

Detta innebär att nämnder och bolag tar fram åtgärder och implementerar dessa i sin ordinarie verksamhetsplanering.

Miljö- och klimatbokslutet för år 2022 ger en sammanfattande bild av det som Södertälje kommuns nämnder och bolag har genomfört under året för att nå de fastställda målsättningarna i miljö- och klimatstrategin. Med anledning av att miljö- och klimatstrategin antagits under senare delen av 2022 blir detta första bokslut en nulägesbeskrivning att utgå ifrån till kommande arbete. Detta då någon förändring i måluppfyllelse inte kan utläsas för framför allt de mål som är nya för kommunkoncernens verksamheter samt att det inte, sedan strategins antagande, finns uppdaterade nyckeltal tillgängliga för flertalet mål.

För varje målområde finns en sammanfattning kring arbetet samt de utvecklingsområden för fortsatt arbete som kommer att krävas för att kommunkoncernen ska kunna nå måluppfyllelsen. Under respektive mål ges exempel på åtgärder som verksamheterna genomfört under 2022. Där uppdaterade nyckeltal finns har dessa angivits i tabellerna under respektive mål. Andra styrdokument, som är fördjupningar av strategin och som följs upp i detta bokslut, är; Grönstrategin, Avfallsplan, Handlingsplan för klimatanpassning samt Odlingstrategi. Dessa finns med i de exempel på arbete som anges under respektive mål och baseras på den information från verksamheterna som kommit in till kommunstyrelsens kontor i samband med denna uppföljning.

Målområde: **Robust Södertälje**

Ett samhälle som hanterar ett förändrat klimat

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Robust Södertälje

Pågående arbete: Flera av kommunkoncernens styrdokument (Handlingsplan för klimatanpassning, Grönstrategi, Livsmedelsförsörjningsstrategi, Översiktsplan) hanterar klimatanpassningsfrågan ur olika perspektiv. Kartläggningar och kompetenshöjande utbildningar har genomförts och det finns rutiner, planering och pågående arbete inom såväl verksamheterna som i arbetet med en ny översiktsplan. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet men för att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom exempelvis följande **utvecklingsområden:**

- mer arbete med att kartlägga klimatrisker och framtida utvecklingsbehov i verksamheterna

- införa bestämmelser om andelen hårdgjord mark i samband med översyn av befintliga stadsplaner
- utreda möjligheterna att öka kolinlagringen i grönområden
- mer samhällsinformation kring fastighetsägares ansvar
- ett större arbete för att öka lagerhållningen av livsmedel i kommunkoncernen.

Fler kartläggningar av sårbarheter inom kommunkoncernens verksamheter ger en bättre beredskap för kommande klimatrisker. Det ger även mer information kring den kunskap som behöver förstärkas för att kunna hantera uppkomna störningar i de dagliga uppdragen gentemot medborgare och andra verksamma inom kommunen.

1.1 Medborgare, verksamheter och företag är trygga och säkra utifrån ett klimatperspektiv

Samhällsplanering

Vid planläggning reglerar PBL att ny bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet, eller med hänsyn till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Klimatrelaterade risker på byggd miljö (översvämninganalys som omfattar både Södertälje tätort samt kommundelarna) har analyserats under 2022 som en del i arbetet med att ta fram en ny Översiktsplan och kommunen har nu ett bättre kunskapsunderlag kring riskbilden.

Vatten och skogsvård

Framtagande av VA-dagvattenplan- en viktig del för att arbeta förebyggande med klimatanpassning. Utifrån handlingsplanen för klimatanpassning har en process inletts för att utreda hur skog och skogsmark bör förvaltas för att bidra maximalt till klimatomställningen. Utredningen omfattar dels klimatanpassning av skogen, dels hur förvaltningen sker lämpligast för att minska klimatpåverkan med hänsyn taget till andra ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, friluftsliv mm. Våtmarker har anlagts för att balansera vattenflöden och hålla vatten i landskapet samt förbättra vattenkvalitet i ytvatten såsom sjöar. En kartläggning över hela kommunen, avseende lämpliga platser för restaurering eller anläggning av våtmarker, som ska användas som underlag inom samhällsplanering, översiktsplanering och som underlag vid prioritering av nya våtmarksprojekt har genomförts. Branschorganisationen Svenskt Vatten har utvecklat ett hållbarhetsindex för den kommunala VA-verksamhetens hållbarhet på kort och lång sikt. För att ”Klimatanpassning och översvämningssäkerhet” ska gå från gul till grön status krävs såväl en sårbarhetsanalys med handlingsplan och strategi för översvämningssäkring vid nybyggnation.

Omsorg

Kontinuitetsplaner för att kunna säkerställa god omsorg i händelse av utebliven vattenförsörjning, värmeböljor och strömavbrott finns framtagna. Det finns en planering samt rutiner med konkreta åtgärder för verksamhetsanpassning vid värmeböljor. På ett vård- och omsorgsboende har klimat-känsliga digitala sensorer testats med syfte att kunna säkerställa ett jämnt inomhusklimat och dialog förs med fastighetsägaren om hur lokaler ska kunna kylas på bästa sätt under perioder av värmestress. Projekt angående termiskt

inomhusklimat planeras för kommande år med solavlastande åtgärder, bl.a. markiser och fönsterfilm. Samverkan med samhällsbyggnadskontoret behöver ske framöver för att säkerställa driftssäkerhet i händelse av översvämning. Det finns en viss förberedelse inom omsorgsnämndernas verksamheter men detta område behöver utvecklas framöver.

Riktlinjer vid värmeböljor finns framtagna för förskola och fritidshem och innehåller förebyggande och akuta åtgärder som verksamheten kan vidta för att mildra och hantera värmestress. Utmaningar kring verksamheternas sårbarhet framöver är inte helt kända ännu så arbetet med krisberedskap, riskhantering och handlingsplaner måste fortsätta utvecklas. Under 2022 har utbildningskontoret, i samarbete med kommunens digitaliseringsenhet, utforskat användandet av Internet of Things (IoT) inom förskolan. Mätare har monterats i några förskolelokaler för att automatiskt och kontinuerligt mäta exempelvis buller och luftkvalitet. Utvärdering sker under 2023 men kan framöver tänkas omfatta fler enheter och t.ex. temperaturmätningar inomhus för att snabbt kunna ge signaler om avvikelser som kräver åtgärder vid värmeböljor samt ge underlag till förebyggande åtgärder.

Livsmedel

I enlighet med visioner och mål inom kommunens livsmedelsförsörjningsstrategi ska kostenheten bl.a. ha ett beredskapslager av förnödenheter för att minska sårbarheten vid störningar, vilket delvis har aktualiserats av aktuella händelser i vår omvärld. Idag finns en viss lagerhållning men det finns fysiska begränsningar för att utöka och arbetet med detta kan bli omfattande. Kostenheten har påbörjat en viss samverkan med kommunens säkerhetsavdelning kring dessa frågor men ett större arbete behövs framöver.

Det finns en brist i kunskap i vissa verksamheter kring vad som gäller med avtal och att det är möjligt att komplettera med livsmedel från exempelvis lokala producenter, vilka blir än viktigare vid kris och krig. Det finns flera initiativ till samverkan med lokala livsmedelsproducenter och under kommande år planeras aktiviteter för att främja samarbetet, bl.a. en livsmedelsmässa tillsammans med länsstyrelsen utifrån ett beredskapsperspektiv.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Elavbrott - samhällsbyggnad/energi (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	38 min/kund (2021)	50,81 min/kund (2022)	Bibehålla nivåer trots ökade risker och ökat elbehov
Avbrottsminuter av annan infrastruktur (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	Fjärrvärme 1,77 min/kund (2021), VA 0,57 min/kund (2021), Insamling avfall 98% enl. plan (2021)	Fjärrvärme 1,12 min/kund (2022), VA 0,19 min/kund (2022), Insamling avfall 97% enl. plan (2022)	Bibehålla nivåer trots ökade risker och befolkningsökning
Vatten Hållbarhetsindex - specifikt klimatanpassning och översvämningssäkerhet (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	3 röda, 4 gula, 7 gröna (2021)	3 röda, 7 gula, 4 gröna (2022)	
Nöjd Kund index - Företagsklimat/näringsliv samt miljö- och hälsoskydd (Källa: Kolada)	71 på totalen och 71 på miljö- och hälsoskydd (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	Årlig ökning
Medborgarundersökningen - Äldreomsorgen fungerar bra i kommunen, andel (%) (Källa: Kolada)	53,5 % (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	Årlig ökning
Framtagna åtgärdsförslag i Handlingsplanen för klimatanpassning	Inget nuläge tillgängligt	Se ex i texterna på genomförda aktiviteter	

1.2 Besluten i samhällsplaneringsprocessen anpassar samhället till klimatförändringarna

Grönstrategin (antagen 2022) behandlar frågan genom att föreslå att i det fortsatta arbetet utföra åtgärder i grönstrukturen för att hantera de negativa effekterna kopplat till ett förändrat klimat, t.ex. att öka grönstrukturens förmåga att reglera och infiltrera vatten samt dess förmåga att reglera lokalklimat, föroreningar och kolinlagring. Den föreslår också att grönområden som är viktiga för vattenreglering pekas ut i den nya Översiktsplanen: ett arbete som påbörjats. Strategienheten föreslås öka kunskapen om landskapets förmåga att lagra kol och de naturliga kolsänkornas bidrag till kommunens klimatarbete samt att utreda möjligheterna att öka kolinlagringen i grönområden genom recirkulation av växtmaterial och anpassad skötsel: ett arbete som inte påbörjats. Exploateringsenheten har en markanvisningspolicy och har tagit fram en bilaga om hållbart byggande, ”Hållbart byggande vid markanvisningar, riktlinjer och checklista för exploitörer”. Dokumentet har dock inte hunnit

implementeras och utvärderas vid byggskedet/leverans av projekt.

Vägar och byggnader (inkl. samhällsverksamhet) som riskerar översvämmas vid skyfall har identifierats och åtgärder behöver vidtas för att minska riskerna för skador. En aktivitet som föreslås från planenheten är att införa bestämmelser om andelen hårdgjord mark i samband med översyn av befintliga stadsplaner.

Kultur- och fritidskontoret bidrar med ökade kunskaper gällande klimatanpassning vid beställningar, såväl som vid egen förvaltning av lokaler och anläggningar inom kultur- och fritidsområdet samt med kunskap kring kulturvärden som kan gå förlorade vid klimatpåverkan. Flera idrottsplatser är redan idag placerade på platser som fungerar som fördröjningsytor vid t.ex. skyfall.

1.3 Samhället har förutsättningar för att hantera ett förändrat klimat

Utbildning

För att förbättra samhällets förutsättningar att hantera ett förändrat klimat och minska människors negativa påverkan på klimatet har förskola och skola ett stort och pågående arbete utifrån kunskapsuppdraget i respektive verksamhets läroplan. Om barns och elevers medvetenhet och kunskaper om varför klimatet förändras och vilka effekter det får på vårt samhälle ökar så kommer möjligheterna att hantera ett förändrat klimat förbättras framöver. Naturskolan bidrar till ökad kunskap och förståelse av vikten av biologisk mångfald och hållbarhetsfrågor.

Information

Information till riskgrupper om värmeböljor finns i viss utsträckning (se även mål 1.1) men bildstöd och lättlästa texter med anpassad dokumentation till målgruppen behöver finnas för att alla ska kunna ta till sig information utifrån äldreomsorgens målgrupp. Öppna mötesplatser för seniorer samlar äldre personer och erbjuder aktiviteter till personer

där ingen biståndsbedömning görs. Därav är det svårt att veta behov som personerna har som deltar i aktiviteterna och en god kompetens att hantera värme behöver finnas hos medarbetarna på mötesplatserna. Kompetenshöjande insatser behöver göras löpande för medarbetare i organisationen.

Informationsinsatser bedrivs även genom det löpande naturvårdsarbetet, som bl.a styrs av Grönstrategin, och som inkluderar informationsskyltar om t.ex. livsmiljöer som gynnar pollinatörer. Informationsskyltar har satts upp för att lyfta trädens värde. Kommunen behöver framöver även informera fastighetsägare om lägesbilden kring de vägar och byggnader (inkl. samhällsverksamhet) som identifierats vara i riskzonen att översvämmas vid skyfall (se även mål 1.2). Information till fastighetsägare om vikten av att inte hårdgöra tomtmark och vilket ansvar som fastighetsägare har när det gäller att ta hand om sitt dagvatten är fler exempel på arbete framöver.

Foto: Leif Gustafsson

Målområde: Klimatneutralt Södertälje

Inga utsläpp av växthusgaser

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Klimatneutralt Södertälje

Pågående arbete: Energieffektiviseringar i fastighetsbolagen, satsningar på välfärdstekniska lösningar, åtgärder för metanläckage från deponier och omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta inom kommunkoncernen. Verksamheternas möjlighet till distansarbete, arbetet med att se över återbruk av inredning vid renoveringar är fler exempel på åtgärder som bidrar till måluppfyllelse. Kommunkoncernen underlättar för samhällets omställning t.ex. genom att kunder kan bli solexproducenter och lansering av produkten ”Klimatkompenserad fjärrvärme”. Växthusgasutsläppen för det geografiska området har, enligt den senaste statistiken, ökat något mellan 2019 - 2020, vilket framför allt beror på en ökning från Igelsta kraftvärmeverk. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet men för att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom exempelvis följande **utvecklingsområden**.

- mätning och mer kunskap om de indirekta utsläppen som kommunkoncernen genererar

- matsvinnsmätningar

- undersöka och kartlägga hur mycket trafik detaljplaner generar utifrån faktorer som kollektivtrafik, P-platser, gång/cykel-koppling med mera.

Kommunkoncernen har sedan en längre tid en god kunskap om sina direkta utsläpp. Genom en bättre överblick av de indirekta utsläppen och vilken effekt på klimatet som besluten inom samhällsbyggnationen ger kan såväl det interna klimatarbetet utvecklas likväl som kommunkoncernens påverkan som samhällsaktör.

2.1 Kommunkoncernens direkta växthusgasutsläpp är noll

Utsläppen av kommunkoncernens direkta växthusgaser sjönk under 2022 i jämförelse med 2021, framför allt då metanläckaget från avfallsanläggningen i Tveta halverats.

Resor och transporter

Vid inköp och upphandling av fordon, som styrs centralt, förhåller sig verksamheterna till kommunens riktlinjer för fordon och drivmedel som styr mot fossilbränslefria fordon. Arbetet fortgår med byten till t.ex. elbilar och att fler tjänstesor fortsatt ska ske med cykel, gång och kollektiva färdmedel. Schemaplanering och samordnade hembesök är exempel som genomförs för ett mer effektivt användande av bilarna. Efter pandemin har verksamheterna fortsatt med att möjliggöra distansarbete (såväl vid interna som vid externa möten) och fler el-cyklar/ el-sparkcyklar har köpts in för att ytterligare minska bilanvändningen i tätort.

Begränsningar i infrastruktur för elbilar är dock en utmaning för omsorgsverksamheterna samt att ett arbete behöver utvecklas för att påminna medbetarna att tanka rätt. Socialnämnden har tagit fram indikatorer för 2023 för att få styrning över sin egen förbrukning.

Digitalisering

Satsningar på välfärdstekniska lösningar förväntas på sikt ge effekter av minskade utsläpp av växthusgaser och

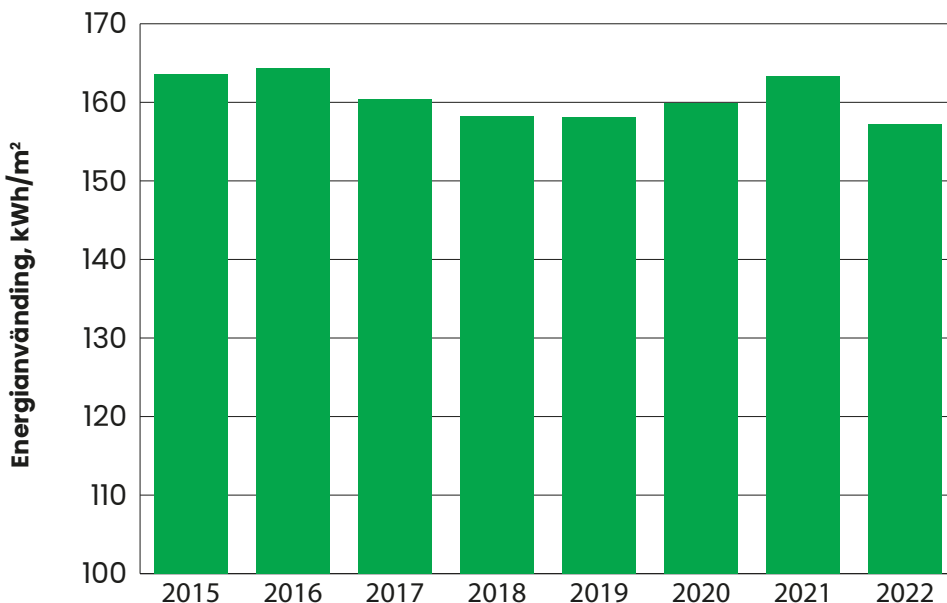
omsorgsverksamheterna har provat en del anpassade lösningar som tex digitala trygghetslås och digitala hembesök samt arbetar med att utveckla lättillgängliga e-tjänster för brukare.

Samhällsplanering

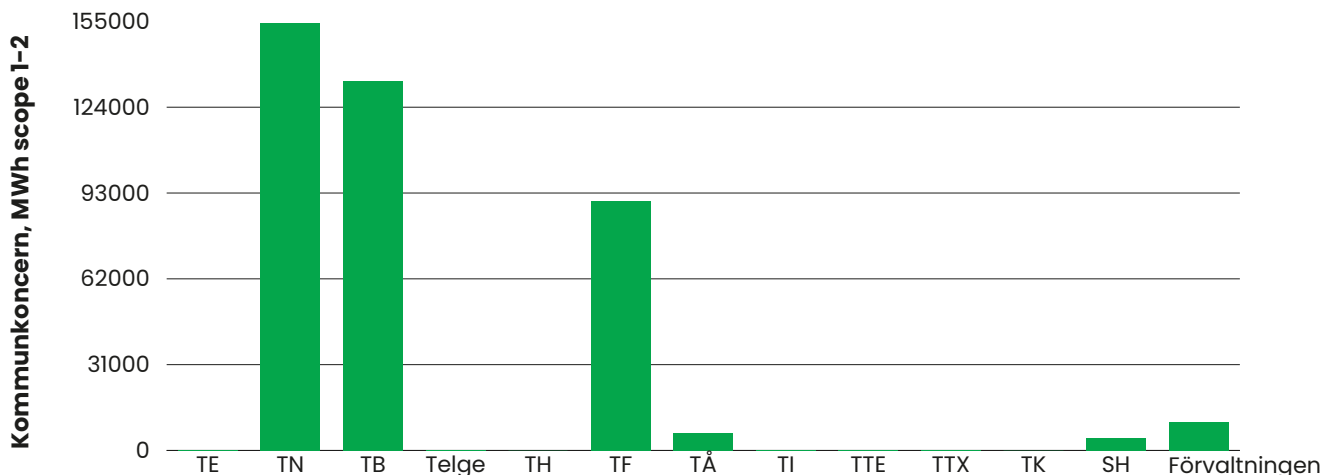
Frågorna hanteras i det pågående arbetet med ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050.

Energi

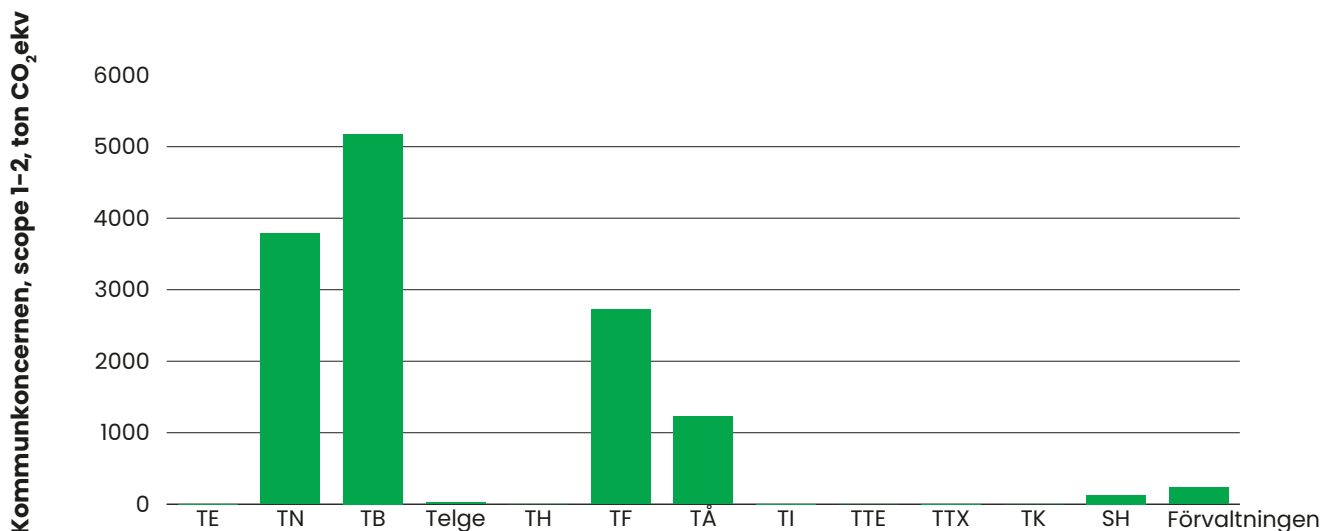
Ombyggnation av Scaniarinkens energisystem samt tre energikonverteringar från olje- och pellets till bergvärme. Under 2022 har även åtgärder planerats för genomförande under 2023. Planerade åtgärder för att minska klimatpåverkan är t.ex. mer bergvärme, byte av energikrävande fläktsystem i flertalet fastigheter och installation av nya solcellsanläggningar för produktion av solel. Inventering av fritidsanläggningar har bl.a. resulterat i utbyte/renovering av kylsystem till konstfrusna isytor, en minskning av tändbelysning av idrottsanläggningar utomhus och en aktiv anpassning av belysning efter bokningar har gjorts. Telge Nät har lanserat produkten ”Klimatkompenserad fjärrvärme” där fjärrvärmens klimatutsläpp uppvägs genom köp av klimatkompensation för de kunder som önskar.

Figur 1: Energianvändning (kWh/m²) i kommunkoncernens fastigheter

Figur 2: Kommunkoncernens direkta (scope 1-2) energiförbrukning (MWh) under 2022.

Figur 3: Kommunkoncernens direkta utsläpp av växthusgaser under 2022

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Kommunkoncernens totala direkta utsläpp (scope 1 och 2)	Värdet angav endast Telgekoncernens utsläpp, from 2022 ingår nu även förvaltningens delar	Se figur 3	Minskat till noll mestadels genom egna utsläppsminskningar
Energieffektivisering i fastigheter, samlat för samtliga fastighetsbolag (Källa: Telge Hållbarhetsrapport)	+1 % (2021)	-1% (2022)	Successivt minskande
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%) (Källa: Kolada)	67 % (2020)	69,5 % (2021)	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%) (Källa: Kolada)	91,9% (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100 %

2.2 Kommunkoncernens indirekta växthusgasutsläpp från konsumtion och investeringar minskar årligen

Fastigheter

Då data saknas för de indirekta utsläppen (scope 3) startades 2022 en intern arbetsgrupp för att påbörja arbetet med klimatberäkningar, målsättningar och åtgärder inom Telge Fastigheter. Telge Bostäder undersöker möjligheter att bygga med trä och miljövänlig isolering för att vidare minska klimatpåverkan samt att återbruka inredning vid renoveringar. Se mer under mål 4.1.

Utbildning

Det pågår ett arbete för att skapa förutsättningar för ett större nyttjande av digitala läromedel där det är möjligt och där det bedöms gynna undervisningen, istället för att köpa in fysiska läroböcker och annat material. Utbildningskontoret arbetar för att få fram mätbara och mer relevanta värden kring detta då det i dagsläget saknas. Mellan 2021 och 2022 har antalet leverantörer ökat från 21 till 25 och antalet digitala lärverktyg från 134 till 175 och utvecklingsarbetet fortgår.

Livsmedel

Omfattande arbete pågår inom kostenheten på säsongsanpassade menyer vilket tex gör att odling i uppvärmda växthus kan minska likväld som energikrävande lagring eller långa transporter samt mål om minskning av köttkonsumtionen inom förskola och skola. Se även mål 3.4 för information om ekologiska livsmedel. Inom dagverksamheten för äldre görs en översyn av när mat serveras och vad det finns för faktiskt behov från gästernas sida så att behov uppfylls samtidigt som matsvinnet minimeras. Matsvinnsmätningar på verksamheterna har inte genomförts men mäts from 2023 inom utbildningskontorets regi. Omvärldspaning visar att det görs i andra kommuner och skulle framgent kunna vara ett verktyg för att tydliggöra svinn som utgångspunkt för förbättringar.

Upphandling

Inom projektet Fossilfritt 2030 har mallar tagits fram för miljökravställning vid upphandling transporter/entreprenad.

Motverkande av nyinköp

Inom verksamheter i stadshuset har behov av fler kontorsplatser uppstått och för att motverka nyinköp har befintliga skrivbord kapats. Miljönämnden anger att de generellt försöker köpa in material av bra kvalitet, som håller länge och som har lägre miljöpåverkan. Inom socialnämndens verksamheter har i den mån det har varit möjligt använts återbruk. I samtliga av de jourlägenheter som iordningställdes av resultatområdet arbete och försörjning under året har återanvändning av möbleman, textilier och köksutrustning varit aktuellt. Återbruk är även förstahandsval vid behov av nya kontorsmöbler inom samtliga verksamheter.

Övrigt

Vid projektering av åtgärder inom vattenförvaltningen eftersträvas utformning som medför minimalt behov av schaktning, flytt av massor samt en eftersträvan av lösningar som medför ett så litet och enkelt underhållsbehov som möjligt. Projektering av nya konstgräsplaner har skett med miljöklassade material (följer kommunens riktlinjer kring kemikalier) och för en miljömedveten skötsel och successiv övergång till miljömedvetna val även vid utbyten. Ifyllnads-material anpassas till plats och användning för att optimera användbarhet, skötsel och minimera miljöpåverkan. Rätt val av inkontinenshjälpmedel inom omsorgen ger fler goda effekter att minimera svinn och mängden avfall samt att funktionen blir optimerad utifrån patientens behov.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	
Offentliga måltider, köttkonsumtion skola och förskola (Källa: Kostenheten)	Skola: 43,9 gram kött/inskriven elev/dag. (1 jan-30 april 2022) Förskola: 36,3 gram kött/inskrivet barn/dag. (1 jan-30 april 2022)	Skola: 41 gram kött/inskriven elev/dag Förskola: 29 g/ kött/inskrivet barn/dag.	35 gram kött/inskriven elev/dag för skolan 30 gram kött/inskriven elev/dag för förskola
Andel ekologiska livsmedel i kommunkoncernens verksamhet	Se mål 3.4	Se mål 3.4	

2.3 Besluten i samhällsplaneringsprocessen minskar utsläppen av växthusgaser

Den största möjligheten att påverka en bebyggelses klimatpåverkan är i samband med lokaliseringen av bebyggelsen men också i utformning och beteenden. Kommunkoncernen har genom planering av mark stora möjligheter inom detta område. Stadsbyggnadsnämnden föreslår följande indikatorer och aktiviteter för detta framöver:

Ta fram mått, t.ex. andel planuppdrag (planbesked) med bostäder som har kollektivtrafiknära lägen. (Mått på avstånd tas fram i samverkan med trafikenheten och ÖP och följer Ribuss¹ riktlinjer).

Övriga aktiviteter:

- Undersök och kartlägg hur mycket trafik detaljplanen generar utifrån faktorer som kollektivtrafik, P-platser, gång/cykel-koppling, övriga mobilitetsåtgärder.
- se över parkeringsnormer och att främja bilpooler och andra nytänkande mobilitetslösningar

Utbildningsnämnden arbetar för att särskilt förskolor ska finnas i närhet av bostäderna för att minska bilresandet i kommunen och därmed bidra till en mer hållbar och attraktiv kommun. Detta blir särskilt viktigt då kommunen växer och då nya bostadsområden planeras.

Foto: Pontus Orre

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes) ²	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ ekv/inv. (Källa: RUS/SCB/konsult)	3,18 (2019)	3,31 (2020)	0
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ ekv/inv. (Källa: konsult/RUS länsrapport)	1.49 ton CO ₂ ekv/inv	1,34 ton CO ₂ ekv/inv (2020)	0
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter och arbetstransporter, ton CO ₂ ekv (Källa: RUS länsrapport/konsult)	163 859 (2019)	150 391 (2020)	0
Befolkning i kollektivtrafikhärläge, andel (%) (Källa: Kolada)	89,7% (2019)	89,4% (2020)	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafikhärläge, andel (%) (Källa: Kolada)	94,6% (2019)	94,3% (2020)	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafikhärläge, andel (%) (Källa: Kolada)	34,1% (2019)	30,6% (2020)	
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv. (Källa: Kolada)	708,1 (2020)	734,4 (2021)	
Cykelväg i kommunen, totalt meter/inv. resp Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv. (Källa: Kolada)	2,7 resp. 2,6 m/inv. (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	
Arbetspendling, färdmedelsandel (Källa: Regional resvaneundersökning)	57% bil 25% kollektivt 10% cykel 5% gång 3% annat (2019)	74% bil 12% kollektivt 2% cykel 11% gång 1% annat (2020- OBS, siffrorna påverkas av pandemin)	Minst 70% av resorna ska ske med gång, cykel eller kollektivt i enlighet med det regionala målet
Inpendling, andel (%) (Källa: Kolada)	46% (2020)	47% (2021)	
Utpendling, andel (%) (Källa: Kolada)	38% (2020)	39% (2021)	

¹ Riktlinjer Utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik

² RUS uppgifter uppdateras retroaktivt och kan inte jämföras med uppgifter i miljö- och klimatstrategin. Uppgifterna är därför uppdaterade här i jämförelse med vad som anges i miljö- och klimatstrategin

2.4 Samhället har förutsättningar för att minska växthusgasutsläppen

Energi

Den energi som Telge Energi säljer kommer från 100 % förnybara källor (sol, vind, vatten) och under 2022 har andelen solenergi ökat i energimixen jämfört med 2021 och är nu 25 procent. I tillägg till försäljning av förnyelsebar el bidrar Telge Energi även till omställningen av energisystemet genom att förenkla för kunder att bli solelproducenter. Telge Nät har lanserat produkten "Klimatkompenserad fjärrvärme" där fjärrvärmens klimatutsläpp uppvägs genom köp av klimatkompensation för de kunder som önskar.

Utbildning

Förskola och skola har ett stort och pågående arbete utifrån kunskapsuppdraget i respektive verksamhets läroplan. Om barns och elevers medvetenhet och kunskaper ökar kring vad som påverkar miljö och klimat negativt samt hur människors olika val och livsstilar påverkar klimatet så ges barn och elever bättre förutsättningar att själva göra medvetna och kloka val för en hållbar utveckling och framtid. Naturskolans verksamhet sprider kunskap om miljöfrågor till kommuninvånarna (huvudsakligen till elever och lärare i grundskolan). Verksamheten har under 2022 vuxit vilket har inneburit en nästintill dubbling av antal klasser. Inom Tom Tits experiment genomfördes projektet Skol-hackathon, där deltagande klasser arbetade med utvalda hållbarhetsutmaningar och fick utveckla egna prototyplösningar i verktyget Minecraft.

Transporter

Under 2022 har en strategi för att tydliggöra kommunens roll och ansvar avseende utbyggnad av infrastruktur för laddning av elfordon påbörjats. Denna typ av infrastruktur är i allt väsentligt privat men kommunen har en viss mindre roll i att på olika sätt säkerställa utbyggnaden av laddstolpar. Stöd i detta har varit kommunens deltagande i projekt Fossilfritt 2030. Strategin avses att färdigställas under år 2023 och frågan hanteras även i det pågående arbetet med

ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050. Under 2022 har Telgekoncernen möjliggjort omställningen till elektrifierade transporter genom drygt 500 sålda och installerade laddpunkter.

Antal sålda laddpunkter (laddboxar), Privat: 297 st

I Södertälje: 110 st

Utanför Södertälje: 187 st

Antal sålda laddpunkter, Företag: 220 st

I Södertälje, publika: 14 st

I Södertälje, icke-publika: 193 st

Utanför Södertälje, icke publika: 13 st

Södertälje Hamn och kommunen har lämnat in ansökan till EU:s fond Connecting Europe Facility där ett mål med ansökan är att öka förutsättningarna för helt fossilfri godslogistik i Södertälje. Detta genom bl.a. landström till fartyg och elektrifiering av järnväg till hamnen.

Tillsyn

I egenskap av tillsynsmyndighet har kommunen granskat utsläppen från t.ex. deponier och förbränningsanläggningar.

Information

Den kommunala energi- och klimatrådgivningen är med sin opartiskhet och sina kostnadsfria råd en viktig kanal, inte minst under rådande energiprisläge, för kommunen att nå ut till externa grupper för att underlätta omställningen till ett mer hållbart samhälle. Under 2022 har rådgivningen stöttat småhusägare, bostadsrättsföreningar och företag kring energibesparingar samt byte till mer hållbara alternativ för deras byggnader. I samarbete med näringslivsavdelningen genomfördes ett seminarium, med fokus på solenergi-potential, för landsbygdsföretag.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ ekv/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3		
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3		
Energianvändning per invånare (Källa: konsult)	35 MWh/inv (2019)	31,7 MWh/inv (2021)	
Solcellsanläggningar totalt, installerad effekt (MW)	13,12 MW (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	
Geografiska utsläpp av växthusgaser - Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ ekv/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%) (Källa: Kolada)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%) (Källa: Kolada)	20,4 % (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	

Målområde: Grönt Södertälje

Ekosystemen är långsiktigt hållbara

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Grönt Södertälje

Pågående arbete: Under året har EU:s luftkvalitetsnormer för luft klarats i de mätpunkter där luftkvaliteten mäts. Inrättande av nya naturreservat, anläggandet av våtmarker, odling inom omsorgsverksamheter, naturevenemang samt skapande av ängs- och pollineringsytor är exempel som bidrar till måluppfyllelse. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet men för att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom exempelvis följande **utvecklingsområden**:

- kartläggning av förändring av grönytor bakåt i tiden för att årligen undersöka förändringar

- följa huruvida befintliga bebyggelseområden förses med kommunalt VA
- fortsatt arbete med att öka andelen ekologisk mat genom att bl.a. utveckla maten inom äldreomsorgen

För målområdet är det framför allt mycket arbete kvar innan målsättningen för Frisk luft i enlighet med det nationella målet är uppnått. Idag är målstatusen röd för mål 3.1. Aktiviteter, inklusive utveckling av dessa, pågår inom Länsstyrelsens åtgärdsprogram och kommunen behöver fortsatt ha en aktiv roll i detta.

3.1 Luften i Södertälje kommun är så ren att människors hälsa samt att djur, växter och kulturvärden inte skadas

Samhällsplanering och byggnation

Miljö kvalitetsnormerna för luft (regleras i 5 kap Miljöbalken) ska följas vid ärenden om planläggning, bygglov och förhandsbesked. Grönstrategin (antagen 2022) behandlar frågan och belyser de reglerande ekosystemtjänsternas och naturbaserade lösningars förmåga att rena luft, samt föreslår att man i det fortsatta arbetet anpassar trädplanteringar för att skapa god luftkvalitet i gatumiljöer. Aktiviteter inom Länsstyrelsens åtgärdsprogram samt förfining och utveckling av analys och metoder avseende dessa fortgår. Kommunen deltar i Länsstyrelsens arbetsgrupp med framtagande av nytt åtgärdsprogram för PM10 samt att frågorna hanteras i det pågående arbetet med ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050. Telge fastigheters miljökrav för byggnation och förvaltning innefattar kravställning som styr mot minskade utsläpp av såväl växthusgaser som luftföroreningar från fordon och arbetsmaskiner.

Avfall

Genom förändrad hantering av bränslelager minskar Telge Återvinning risken för avfallsbränder och utsläpp av partiklar till luften.

Tillsyn

Tillsyn på VOC (lättflyktiga organiska ämnen) vid lackerare och tryckerier samt tillsyn på energianläggningar.

Transporter

Kommunkoncernens arbete med omställning av sin egen fordonsflotta till fossilfria fordon, möjliggörandet av distansarbete, ruttoptimering mm är exempel på åtgärder som bidrar till renare luft. Kommunen har även fortsatt samverkan, inom projekt Fossilfritt 2030, om fossilfria transporter i klimatnätverket på Södertörn.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Antal gånger dygnsmedelvärdena av PM10 överskrider miljö kvalitetsnormen på 50 mikrogram/kubikmeter per dygn (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	Två mätplatser: 17 respektive 18 dygn (2021)	Två mätplatser: 30 respektive 28 dygn (2022)	Inga överskridanden av normen. (Miljö kvalitetsnormen får inte överskridas mer än 35 dygn per år).
Antal gånger dygnsmedelvärdena av PM10 överskrider målsättningen för Frisk Luft dygnsmedelvärde >30 mikrogram per kubikmeter (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	38 dygn (2021)	Två mätplatser: 54 resp. 46 dygn (2022)	Nå målsättningen för Frisk Luft (Finns ingen gräns för antal överskridanden av målsättningen i likhet med miljö kvalitetsnormen).
Årsmedelvärdet av PM10, målsättningen för Frisk Luft, max 15 mikrogram per kubikmeter (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	Ingen uppgift	Två mätplatser: Årsmedelvärdet 18,4 resp. 17,8 mikrogram per kubikmeter (2022)	Nå målsättningen för Frisk Luft (Finns ingen gräns för antal överskridanden av målsättningen i likhet med miljö kvalitetsnormen).
Antal gånger dygnsmedelvärdena av kvävedioxid NO ₂ överskrider miljö kvalitetsnormen på 60 mikrogram/kubikmeter (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	1 dygn (2021)	0 dygn (2022)	Inga överskridanden av normen (Normen får inte överskridas mer än 7 gånger per kalenderår).
Antal gånger timmedelvärdena av kvävedioxid NO ₂ överskrider miljö kvalitetsnormen på 90 mikrogram/kubikmeter (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	23 gånger (2021)	17 gånger (2022)	Inga överskridanden av normen (Normen får inte överskridas mer än 175 gånger per kalenderår).
Antal gånger timmedelvärdena av kvävedioxid NO ₂ överskrider målsättningen för Frisk Luft 60 mikrogram/kubikmeter (Källa: Östra Sveriges Luftvårdsförbund)	317 gånger (2021)	226 gånger (2022)	Uppnå målsättningen för Frisk luft. (Finns ingen gräns för antal överskridanden av målsättningen i likhet med miljö kvalitetsnormen).
Cykelväg i kommunen, totalt meter/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	Se mål 2.1
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)	Se mål 2.4	Se mål 2.4	

3.2 Yt- och grundvatten har god status

Omsorg

Hälso- och sjukvårdsorganisationen säkerställer en god hantering av läkemedelsavfall, vilket är ett viktigt bidrag för att bibehålla god status för yt- och grundvatten. Även ordination och användning av antibiotika sker med försiktighet av hänsyn till patienters behov, för att motverka antibiotikaresistens samt skydda mot onödig förekomst i vattendrag. Tillgänglig statistik, i Kolada, som avser hela kommunen visar att Södertälje har en minskande förskrivning av antibiotika de senaste fem åren.

Vattenvård/samhällsplanering

Miljö kvalitetsnormerna för vatten gäller i hela landet. Regleras i 5 kap. miljöbalken. MKN angående vatten ska följas vid ärenden om planläggning, bygglov och förhandsbesked. Frå-

gorna hanteras i det pågående arbetet med ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050. En våtmark vid tillrinningen till Lanaren är anlagd, en våtmark vid Öbacken-Bränninge samt en våtmark vid södra Glasberga är under anläggning. Ett projekt kring att minska internbelastning i Måsnaren och Uttran har pågått med förberedelser och utredningar. Ytterligare förslag på indikator att följa vattenstatusen framöver (utöver nuvarande VISS, se tabell) är att följa upp hur kommunen följer VA-planen, dvs förser befintliga bebyggelseområden med kommunalt VA i syfte att förbättra recipienternas miljö kvalitetsnorm.

Information

Informationskampanj kring vikten av att använda vårt dricksvatten på ett hållbart sätt genomförs löpande.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Andel ytvattenförekomster med god ekologisk status (Källa: VISS)	20 % (2022)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100 %
Andel sjöar med god ekologisk status (Källa: VISS)	53 % (2022)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100%
Andel grundvattenförekomster med god kemisk status (Källa: VISS)	God kemisk status: 96,2 % (2022)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100%
Andel grundvattenförekomster med god kvantitativ status (Källa: VISS)	100 % (2022)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100%
Andel vattendrag med god ekologisk status (Källa: VISS)	0 % (2022) 100	Ingen ny uppgift tillgänglig	100%
Andel Kustvatten med god ekologisk status (Källa: VISS)	0 % (2022)	Ingen ny uppgift tillgänglig	Genomfört prioriterade åtgärder
VA-hållbarhetsindex (Källa: Svenskt Vatten, Hållbarhetsrapport Telge)	Se mål 1.1	Se mål 1.1	Se mål 1.1
Bräddad mängd spillvatten till recipienter och omhändertaget avloppsvatten (Miljörapporter, SYVAB och Telge nät)		Villkoren uppfyllda för samtliga anläggningar för året	Villkor i tillstånd uppfyllda
Årlig uppföljning av åtgärdsprogram till vattenmyndigheten (Källa: Miljökontoret)			Ålagda åtgärder genomförda

3.3 Kommunkoncernens förvaltning av mark, -vatten, - och naturområden stärker och främjar biologisk mångfald

Naturvård

Skyddet av biologisk mångfald inom Farstanäs naturreservat är uppgraderat i samband med att det omformades till kommunalt naturreservat. Miljönämnden upprätthåller även betesdrift och genomför åtgärder för att främja förutsättningar för biologisk mångfald i landskapet. Ett kontinuerligt arbete med bekämpning av invasiva arter pågår och en hyggesfri skogsskötsel bedrivs utifrån kommunens skogspolicy. Telge Nät arbetar med att uppdatera Malmsjöåsens vattenskyddsområde och att inrätta Södra Mälarens vattenskyddsområde.

Omsorg

I egen regi finns i dagsläget två enheter inom vård- och omsorgsboende som har odlingslådor i verksamheten, det som i odlingsstrategin benämns som komplementäroddling. Komplementäroddling är odlingar av skilda slag, och med olika målgrupper, kopplad till en verksamhet som har ett annat huvudsyfte än odling såsom pedagogik, terapi eller kultur. Detta ger mervärde för de äldre såväl som att det bidrar till att stärka den biologiska mångfalden. Det finns flera goda exempel inom omsorgsnämndens upphandlade verksamheter där verksamheten arbetar aktivt - medarbetare tillsammans med brukare- utifrån ett ekologiskt hållbarhetsperspektiv. Inom externa utförarverksamheter finns flera verksamheter med stort fokus på ekologisk odling som i stor utsträckning är självförsörjande.

Fastigheter

Som grund för arbetet med ekosystemtjänster i fastighetsbolagen finns kravdokumentet, "Miljökrav i byggande och förvaltning" samt programmet för utemiljö vid skolgårdar "Standard och utformning på förskole- och skolgårdar". Fritidsanläggning invid Bårstaskolan projekteras med ut-

omhusytor anpassade till naturmiljön och förbereds för odling. Inom Telgekoncernen pågår det flera ängsetableringar för att gynna den biologiska mångfalden och 2021 gjordes denna ekosysteminventering på 100 procent av alla byggprojekt. Under 2022 genomfördes inga nya byggprojekt, däremot har tidigare ekosystemanalyser i t.ex. Mölnbo korrigerats genom att fler fruktträd än planerat lagts till. När växter ska planteras har endast växter som gynnar pollinatörer valts. Innan träd tas bort görs en utredning ifall trädet kan sparas och insektshotell har installerats på flera av koncernens fastigheter och ängs- och pollineringsytor har etablerats.

Samhällsplanering

Grönstrategin (antagen 2022) behandlar frågan och föreslår att det fortsatta arbetet ska stärka och främja biologisk mångfald i den kommunala förvaltningen. När det gäller kommunens möjligheter att påverka biologisk mångfald kan planenheten framöver implementera kartläggning av ekosystemtjänster med verktyget Ester.

Övrigt

Kultur- och fritidsverksamheten bidrar även genom bevarandet av olika lantraser av djur och bibehållande av biologisk mångfald på Torekällberget. All biomassa som produceras i Tom Tits park återanvänds i parken. Önskad utveckling inom området och förslag på ny indikator från samhällsbyggnadskontoret: Idisslande betesdjur ska öka för att hålla naturbetesmarker öppna och öka tillgången på gödsel (viktig för ekologisk odling). Indikator: Antal idisslande djur. Senaste tillgänglig statistik är från 2020. Mellan 2019 och 2020 har antalet idisslare i kommunen minskat från 3525 stycken till 2631.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Skyddad natur totalt, andel (%) (Källa: Kolada)	9,2 % (2020)	9,2 % (2021)	Ökad eller bibehållen nivå
Slätteräng, per total betesmark, andel (%) (Källa: Kolada)	0,21 % (2020)	0,10 % (2021)	Ökad eller bibehållen nivå
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%) (Källa: Kolada)	33,3 % (2021)	Ingen ny uppgift tillgänglig	100 %
Andel avrinningsområden med ett övergripande åtgärdsprogram (Källa: Miljökontoret)	29 % (2022) 6 av 21 stycken	Ingen ny uppgift tillgänglig	100 %
Jordbruksmark som bevaras (Källa: Odlingstrategin)	9 164 hektar åkermark (2021 varav kommunal åkermark 885 hektar (2021))	9 088 hektar åkermark (2022) 885 hektar åkermark (2022)	
Årlig uppföljning av Odlingstrategi, Grönstrategi (Källa: Samhällsbyggnadskontoret, Miljökontoret)	Se exempel i respektive mål och i tabell		

3.4 Kommunkoncernens påverkan på biologisk mångfald från konsumtion och investeringar minskar årligen

Upphandling

Telge Inköp fokuserar på att förstärka arbetet med hållbarhetskrav i upphandlingar och inköp. Under 2022 har det pågått ett samarbetsprojekt mellan koncernen och förvaltningen som syftar till att tydliggöra roller, ansvar och mandat mellan bolagen/förvaltningen och Telge Inköp samt att säkra resurser i organisationen. Detta för att säkerställa tillräckliga krav, kontroller och uppföljning för att nå de övergripande hållbarhetsmålen. Under 2022 ställdes miljökrav i 100 procent av alla nya avtal. Avtalstroheten i kommunkoncernen som helhet är hög, 92%, och har lagts till i flera verksamheters plan framöver för att följa utvecklingen kopplat till bl.a. detta mål.

Livsmedel

Enligt livsmedelsförsörjningsstrategin ska kommunen främja innovation och utveckling i livsmedelssystemets alla led. Genom konceptet Diet for a Green Planet bidrar måltiden till såväl miljömässig hållbarhet som till främjandet av innovationer när det kommer till vilka och hur dessa produkter används. Genom att öka andelen ekologiska livsmedel

minskar påverkan på den biologiska mångfalden. Andelen för kommunkoncernen som helhet har minskat något sedan 2021 medan den, på totalen, är oförändrad för förskola och skola. Omsorgsverksamheterna ligger lägre i andel ekologiska livsmedel och anger utmaningar som ökade livsmedelspriser, få näringstät mat till målgruppen äldre samt att utförarverksamhet inte kan bestämma över enskilda brukares egen budget. En måltidsutvecklare med kockutbildning är nu anställd för att utveckla maten inom äldreomsorgen och utbildningsinsatser samt en inspirationskonferens är inplanerad under 2023. Redovisad statistik avser inköp som gjorts via centrala inköp av kostenheten, vilket gör att alla inköp inte redovisas. Detta är ett utvecklingsarbete.

Byggnation

Inventering av ekosystemtjänster har utförts inom 100% av alla investeringsprojekt/mål och budgetprojekt under 2022.

Övrigt

Genom att samverka mellan flera verksamheter (bibliotek, ungdom fritid, föreningsverksamhet och kulturskola) utvecklas Kulturnav Järna/ Futurum med lokaler för effektivt nyttjande.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (A och B produkter)	Se mål 4.2	Se mål 4.2	
Ekologiska livsmedel i kommunkoncernens verksamhet, andel (%) (Källa: Kostenheten)	61,26 % (2021)	59,31 (2022)	Ska årligen öka

3.5 Besluten i samhällsplaneringsprocessen stärker landskapets gröna infrastruktur

Grönstrategin (som antogs 2022) behandlar frågan, men är inte en handlingsplan och har därför inte styrande åtgärder eller aktiviteter. Den föreslår dock att i det fortsatta arbetet öka kunskapen om den gröna infrastrukturen på kommunal mark samt planerar för en funktionell sådan genom att säkerställa att strategiska ekologiska spridningssamband inte bryts. Planeringen föreslås kopplas till detaljplanering samt till drift och skötsel. Den föreslår också att ekologiskt känsliga områden som är viktiga för biologisk mångfald och spridningssamband samt framtida områden för naturskydd presenteras i den nya Översiktsplanen; ett arbete som påbörjats. I övrigt kan planeringsenheten implementera kartläggning av ekosystemtjänster med verktyget Ester.

Stadsantikvarien bidrar aktivt genom att värna kulturmiljöer i samhällsplaneringen då kulturmiljöer på landsbygden

ofta sammanfaller med landskapets gröna infrastruktur. Ett konkret exempel är att det i projekteringen för fritidsgården invid Bårstaskolan finns grönytor och odlingsmöjligheter med i planeringen.

Miljönämnden bidrar med kompetens i samhällsplaneringsprocessen runt biologisk mångfald samt har tagit beslut om framtagande av planeringsunderlag kring grön infrastruktur under 2023. Planenheten bedömer att målet behöver specificeras och ger förslag är att kartläggning görs av förändring av grönytor bakåt i tiden (förslag 10 år) för att sedan årligen undersöka förändringar och redovisa statistik. Data som kan användas är s.k. ortofoto och marktäckedata.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Medelavstånd till skyddad natur, km (Källa: Kolada)	1,20 km (2020)	1,90 (2021)	
Ester/Grönytefaktor (Källa: Respektive projekt)	Mätningar utförs i Mål och budgetfastighetsprojekt	TB: ingen nyproduktion 2022 TB utför ekosystemtjänst inventering vid nyproduktion. Inga har tillkommit för år 2022. TF: 100 % Inventering av ekosystemtjänster i investeringsprojekt/mål och budgetprojekt	Mätningar leder till att de gröna strukturerna och ekosystemen prioriteras
Användande av Hållbart byggande vid markanvisningar (Källa: Samhällsbyggnadskontoret)	Finns framtagen policy	Ej hunnit implementeras och utvärderas vid byggskedet/leverans av projekt (2022)	Uppföljning av att riktlinjen används och får genomslagskraft vid beslut

3.6 Samhället har förutsättningar för att bidra till ökad biologisk mångfald

Utbildning

Om barns och elevers medvetenhet och kunskaper ökar kring hållbara ekosystem, biologisk mångfald och naturens betydelse för vår miljö och vårt klimat ökar även möjligheten för att de i större utsträckning kan värna dessa värden i framtiden. Som komplement till det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs i förskola och skola kring utbildning generellt finns Naturskolan som sprider kunskap om miljöfrågor och biologisk mångfald till kommuninvånarna (huvudsakligen till elever och lärare i grundskolan). Naturskolan erbjuder olika teman, samtliga kopplade till läroplanerna, med fokus på Agenda 2030. Utbildningskontoret

samverkar även med Tom Tits Experiment när det gäller kompetensutveckling för medarbetare inom naturvetenskap samt kunskapsutvecklande besök och upplevelser för barn och elever inom biologisk mångfald. På biblioteken sprids information via informationshyllor, föreningsbidrag delas ut till odlingsinriktad verksamhet och inom Ung Fritid bedrivs pedagogisk verksamhet inom området. Flera evenemang har genomförts under 2022 för att informera om naturen i Södertälje, t.ex. Kosläpp, Tvetadagen, tipspromenad vid naturreservat. Information har spridits via sociala medier och Naturkartan samt fysiskt via uppdaterade informationsskyltar i naturområdena och utställning i samband med Hope-föreställningen på Estrad.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Medborgare som har möjlighet att odla	5 områden (2021)	5 områden (2022)	Årligen öka
Antal verksamheter inom komplementodling som har fått odlingsrådgivning och odlingsbidrag	41 stycken verksamheter har fått Odlingrådgivning. 34 stycken av dessa har därefter sökt och fått Odlingbidrag (2021)	41 stycken verksamheter har fått odlingsrådgivning. 39 stycken av dessa har därefter sökt och fått odlingsbidrag (2022)	Årligen öka
Antal besökare i utställningsverksamhet	175 000 stycken (2021)	170 389 stycken (2022)	

Målområde: Cirkulärt Södertälje

Resurser används effektivt i giftfria flöden och cirkulära flöden

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Cirkulärt Södertälje

Pågående arbete: Till exempel införandet av bostadsnära och fastighetsnära avfallsinsamling i kommunkoncernens fastigheter, boxar för att underlätta för kommuninvånare att återvinna textilier, minimering av leveranser genom planering och inköp av storpack, tillsyn av kemikaliehantering samt upphandlingar av giftfria materialval vid byggnation. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet men för att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom exempelvis följande **utvecklingsområden**:

- strukturer för att underlätta återbruk och reparation inom kommunorganisationen
- identifiera engångsprodukter som kan ersättas av flergångsprodukter inom vård- och omsorgsverksamheter

- ökad satsning på avfallsbrottsligheten
- implementeringen av Boverkets vägledning för att ta fram en livscykelanalys för byggnader.

Återbruksmöjligheter inom kommunkoncernen är en viktig del för flera av målen i miljö- och klimatstrategin. Genom att skapa strukturer för detta blir effekterna minskad konsumtion, mer cirkulära samarbeten, minskade utsläpp av de indirekta utsläppen samt minskad andel miljö- och hälsofarliga ämnen. Detsamma gäller inom samhällsbyggnationen där t.ex. mer arbete krävs inom Tekniska nämnden där exploatering anger röd status för flera av målen då det inte finns ett övergripande arbete.

4.1 Kommunkoncernens konsumtion minskar årligen

Återbruk

Samtliga förskolor och skolor i kommunen använder sedan flera år tillbaka Miljönären som standard för källsortering. Under 2022 har fokus varit implementeringen inom vård- och omsorgsverksamheter samt kontor, arbetet är dock inte slutfört. Vid renoveringar och stambyten har inventeringar av Telge Bostäder genomförts för att bl.a. se över vilken inredning som kan återbrukas direkt eller lagras och användas i befintligt bestånd vid reparationer. Utrensade bokhyllor från miljökontorets verksamhet har kommit till nytta i skolor trots att strukturer för att underlätta återbruk och reparation saknas inom kommunen som organisation. Inom förskolan används fortsatt det kreativa återbrukscentrumet för att i stället för nyinköp återanvända överblivet eller förbrukat material.

Omsorg

Med bakgrund i Coronapandemin har en del ökad användning av engångsprodukter skett. Det skulle vara av intresse att identifiera de engångsprodukter som kan ersättas av flergångsprodukter genom hållbara val men vård- och omsorgsverksamheter behöver även använda engångsmaterial

av hygieniska skäl. Befintliga resurser nyttjas i första hand innan nyinköp av t.ex. återanvändning av möbler i samband med omorganisation eller flytt av verksamheter. Även arbete med att minimera leveranser genom planering och inköp av storpäck hos upphandlade leverantörer har genomförts. Arbetskläder till förskola och fritidshem ska, i enlighet med kommunens riktlinjer från 2020, bytas ut vart tredje år men då en del av dessa arbetskläder fortsatt är i fint skick ska verksamheterna i den utsträckning som det behövs, och är möjligt, spara en del arbetskläder till vikarier och praktikanter.

Livsmedel

Den totala kostnaden för inköp av material och produkter har för utbildningsnämnden ökat mellan 2021 och 2022, där den enskilt största kostnadsposten är livsmedel. Detta ger dock inte en korrekt bild av konsumtionsmängden utan bara av konsumtionsvärdet. Särskilt svårt blir det för 2022 då händelser i vår omvärld och hög inflationen bidragit till kraftiga prisökningar. Viktigt i detta sammanhang blir istället att upphandlingar görs där miljökrav ställs och utvecklas över tid och att verksamheterna handlar via dessa framtagna avtal.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Andel (%) av kommunkoncernens fastigheter med Miljönären (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	55 % (2021)	59 % (2022)	100 %
Andel (%) av kommunkoncernens bostäder med bostadsnära insamling (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	80 % (2021)	100 % (2022)	100 %
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	Se mål 4.2	Se mål 4.2	
Avtalstrohet, upphandlingar generellt för kommunkoncernen som helhet (Källa: TI)	91 % (2021)	92 % (2022)	

4.2 Mängden av hälso- och miljöfarliga ämnen i samhället minskar årligen

Byggnation

Telgekoncernen strävar efter en resurs- och energisnål bebyggelse med långsiktigt hållbara material – giftfri, attraktiv och anpassad till platsen. I det arbetet eftersträvas alltid att bygga efter standarden Miljöbyggnad Silver. Med hjälp av Sunda Hus (klassar alla material på en skala A-D utifrån dess miljöpåverkan under produktion) vid användning och vid bortskaffandet gör fastighetsbolagen val av vilka material som sätts in i fastigheterna. Ambitionen är att material som byggs in i fastigheterna ska vara av klass A eller B, där A är den högsta klassen. Fastighetsbolagen använder sig av det framtagna miljökravsdokumentet ”Miljökrav vid byggande och förvaltning av lokaler och bostäder” vid upphandlingar för att säkerställa att en god miljö ställs med koppling till produktval.

Samhällsplanering

I en detaljplan kan bestämmelser om villkor för lov föras in för att exempelvis säkerställa markens lämplighet genom att markföroreningar avhjälps. Särskilda krav kan också ställas på fördröjning och rening av dagvatten. I övrigt ställs krav på att åtgärder enligt PBL följer miljöbalkens 9 och 10 kap och förordningen (1989:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Inom exploatering har detta endast arbetats med i enskilda projekt.

Upphandling och kemikalier

Då varor och tjänster upphandlas ställs miljökrav och verksamheterna använder (se även text under mål 3.4 kring

upphandling), där det är applicerbart, även kommunens kemikalieplan (under ombearbetning) som vägleder i arbetet med att fasa ut kemikalier och andra produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen. Kemikaliekartläggning sker i fler bolag genom systemet Eco-online. Inom skolor och förskolor används den framför allt inom arbetet med Giftfri förskola där utrensnings- och utfasningsarbete kring produkter av plast men även andra skadliga produkter sker. En webbutbildning kring Kemikaliesmart förskola finns tillgänglig för all personal. Det finns ett behov av kunskapshöjande insatser för vård- och omsorgspersonal inom kemikalieområdet. Ett önskemål är att få en bättre förståelse för helhetsperspektivet i samband med exempelvis källsortering samt hur brukare kan stödjas för att handla mer kemikaliesmart. Hälso- och sjukvårdsenheten uppger ett behov av att se över möjligheter att nyttja nedbrytbara plaster i förkläden och annat förbrukningsmaterial som används.

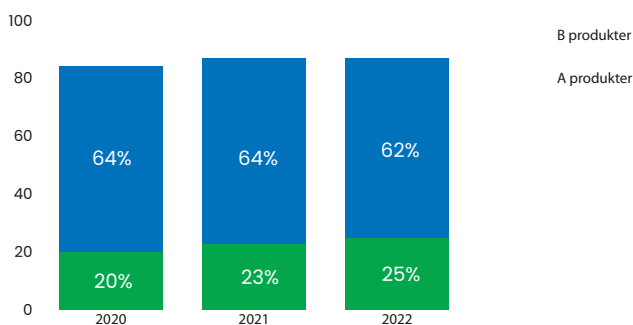
Tillsyn

Tillsyn på kemikaliehantering samt påbörjad satsning på tillsyn på avfallshanteringen för att öka återvinningen och minska avfallsbrottsligheten. Inom detta område finns stora behov och satsningen förstärks under 2023.

Övrigt

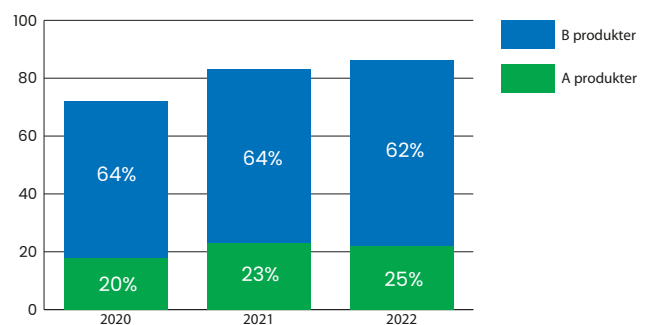
Socialnämnden arbetar med att byta ut glödlampor mot LED-lampor i verksamheterna. Se även mål 2.2 angående kultur- och fritidskontorets arbete med t.ex. konstgräsplaner.

Telge Fastigheters avslutade projekt, andel A- och B-produkter som köpts in under året

Figur: 4 Andel A- och B-produkter (%) i avslutade projekt under året

Telge Bostäders och Telge Hovsjös avslutade projekt, andel A- och B-produkter som köpts in under året

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Ekologisk odlad åkermark, andel (%) av totala åkermarken i kommunen (Källa: Odlingstrategin)	26,8 % (2020)	25,6 (2022)	30 %
Ekologisk odlad åkermark, andel (%) av kommunalt ägd åkermark (Källa: Odlingstrategin)	8,8 % (2020)	8,8 % (2022)	60 %
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	Produkter i Kategori A: 23 % respektive 23 % B: 60 % respektive 64% (2021) Se figur 4	Se figur 4	100 %
Antalet förorenade områden enligt MIFO (Källa: Handlingsplan Miljökontoret)	Cirka 50 områden i riskklass 1 och 2	Ingen ny uppgift tillgänglig	0 områden till år 2050
Antal nedlagda deponier i klass 4 enligt MIFO (Källa: Avfallsplan, bilaga 4)	2 av 16 stycken	Ingen ny uppgift tillgänglig	
Ekologiska livsmedel i kommunkoncernens verksamhet, andel (%)	Se mål 3.4	Se mål 3.4	
Upphandlingar med miljökrav (Källa: Telge Inköp)		100% (2022)	

4.3 Kommunkoncernens samarbeten med andra aktörer främjar cirkulära flöden

Återbruk

För att främja cirkulära flöden kring de arbetskläder som byts ut fr utbildningskontorets pedagoger, se även mål 4.1, bedrivs sedan 2022 ett samarbete med Telge Återvinning kring detta. Telge Återvinning kommer att hämta de gamla kläderna från förskolan och skicka dessa vidare till tredje part för en besiktning som avgör om kläderna antingen ska återbrukas, i annat land än i Sverige, eller skickas vidare för återvinning. Ett samarbete med ett litauiskt företag pågår för att möjliggöra cirkuläritet och återbruk för de textilier som samlas in i de 34 textilboxar som Telge Återvinning placerat ut runtom i kommunen. Telge Tillväxt ser möjlighet i att utveckla verksamheten för att öka återbruket av t.ex. kontorsmöbler som verksamheten hämtar och kör till ÅVC där mycket slängs.

Samhällsplanering

Frågorna hanteras i det pågående arbetet med ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050. Samhällsbyggnadskontoret kan framöver implementera Boverkets vägledning för att ta fram en livscykelanalys för byggnader. Både nya och för bygg-

nader som eventuellt ska rivas. Även de kommunala bolagen kan implementera metoder för användning av cirkulerat byggnadsmaterial.

Omsorg

Det finns en god intern samverkan och överblick av tillgängliga resurser och hur dessa kan fördelas på ett optimalt sätt mellan enheterna. Hållbarhetsfokus och återbruk förekommer inom daglig verksamhet med olika sätt att använda resurser på ett nytt och bra sätt, t.ex. väskor som tillverkas av använda jeans. Daglig verksamhet har även upprättat en samverkan med Länsstyrelsen för att tillverka insektshotell och holkar för att främja den biologiska mångfalden.

Övrigt

Inom ramen för avfallsplanen har samarbetet mellan miljönämnden och Telge Nät stärkts kring våtkomposten i Hölö. Ett utredningsarbete kring att öka mängden substrat har genomförts. Utredning av anslutning av koloniföreningar, vars substrat har lägre vattenhalt, påbörjades av Telge Återvinning 2022.

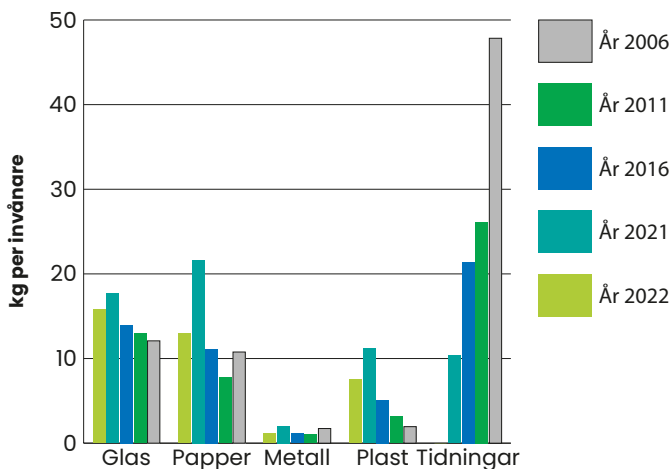
Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Våtkompostanläggning Hölö (Källa: Telge Nät)	1 500 kubik toalettavatten	Ingen ny uppgift tillgänglig	

Foto: scandinav

4.4 Besluten i samhällsplaneringsprocessen ökar de cirkulära flödena

Samhällsbyggnadskontoret kan implementera Boverkets vägledning för att ta fram en livscykelanalys för byggnader. Både nya och för byggnader som eventuellt ska rivs. Även de kommunala bolagen kan implementera metoder för användning av cirkulära byggnadsmaterial. Förutsättningar finns genom att ta tillvara på material vid exempelvis rivning eller att använda material från platsen i konstruktionen. Kommunen kan även i exempelvis i markanvisningar och arkitektävlingar ställa krav på återbruk av befintliga byggnader/material som kriterier i utvärderingen. Frågan om att cirkulera resurser är ett pågående arbete i den kommande Översiktsplanen. Inom exploatering har frågan endast tagits upp inom enskilda projektbeställningar och diskuteras inte för det övergripande arbetet.

Figur 5: Insamlingsstatistik för Södertälje.
Källa: <https://fti.se/om-fti/statistik#insamlingsstatistik>

4.5 Samhället har förutsättningar för att cirkulera resurser

Utbildning/Information

Forskningen inom miljö- och klimatområdet går ständigt framåt och det gäller därför att undervisningen är aktuell och håller en hög kvalitet, vilket säkerställs genom uppdaterade läroplaner och kursplaner, genom kompetensutveckling och det systematiska kvalitetsarbetet. Genom Naturskolans verksamhet har, inom detta område, framför allt temana En hållbar framtid – Globala målen för hållbar utveckling samt Återvinn eller försvinn hållits för åk 4–6. För lågstadiet har ett särskilt tema om återvinning genomförts. Tom Tits Experiment, Telge Fastigheter, Telge Återvinning och Telge Bostäder har samverkat i framtagandet av undervisningsmaterialet ”Återvinn och bli en Miljönär”. Materialet är tillgängligt till Södertälje kommuns samtliga grundskolor samt att rörligt och fördjupningsmaterial finns tillgängligt på Tom Tits Experiments webbplats.

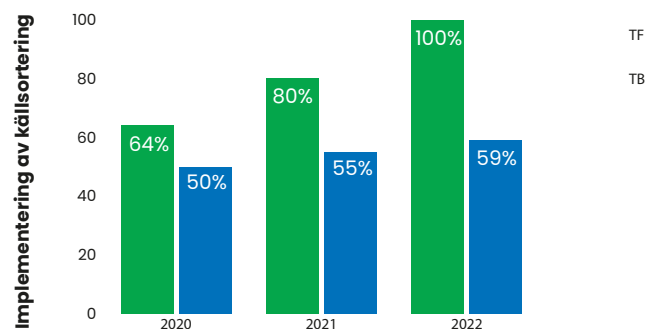
I november 2022 anordnade kommunstyrelsen kontor ett hållbarhetsevenemang som bland annat fokuserade på hållbar konsumtion. Hållbarhetsexperten Parul Sharma föreläste om de globala målen och de största utmaningar som Sverige och Södertälje står inför. Detta följdes av ett panelsamtal mellan viktiga aktörer verksamma i kommunen. Eventet är en del i de kommunikationsinsatser som planeras för att sprida kunskaper om miljö- och klimatfrågan till såväl interna som externa målgrupper.

Samhällsplanering

Frågorna hanteras i det pågående arbetet med ny översiktsplan för Södertälje kommun 2050.

Fastigheter

Fastighetsbolagen strävar efter att införa fastighetsnära källsortering till samtliga fastigheter. Telge Bostäders arbete med bostadsnära insamling innebär att hyresgästerna kan källsortera sitt avfall i olika fraktioner i anslutning till hemmet i stället för att åka till en återvinningsstation. Under 2022 fick 100 procent av Telge Bostäders fastigheter tillgång till detta.

Återbruk

Inom ramen för avfallsplanen pågår anpassning till ny förordning (2022:1274) om producentansvar. Förslag på utformning och implementering av kvartersnära återvinningscentraler finns framtagen och arbetet fortskrider. I planen för kvartersnära återvinningscentraler ingår även att komplettera tjänsten Rullande återvinning. Tjänst för källsorterat bygg- och rivningsavfall aktiveras under 2023.

Telge Återvinning har i uppdrag att erbjuda återbruks- och återvinningslösningar för kommuninvånarna och gör så på

tre platser (Tveta, Cirkeln och Returen) samt har placerat ut 34 boxar för textilinsamling på olika platser i kommunen. Ambitionen kring avfallsfrågor styrs utifrån kommunens avfallsplan och dess målbilder. Telge Återvinning (i samarbete med Telge Fastigheter och kommunstyrelsens kontor) anordnade kampanjen ”Bytt e nytt och Nytt e Bytt” i form av en två dagars pop up-butik med secondhand kläder i centrum. Internt samlades textilier på såväl Telge som i stadshuset och externa samarbetspartner var ”Second hand till hjälp” i Viksängen samt ”PMU” i Weda. Drygt 400 kunder handlade second hand kläder under dessa dagar.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Nöjdhet tillgänglighet till återvinningscentral, andel (%) (Källa: Kolada)	68 % (2020)	68 % (2021)	100%
Nöjdhet avfallshantering en- och tvåfamiljshus, andel (%) (Källa: Kolada)	82 % (2020)	82 % (2021)	100%
Nöjdhet avfallshantering lägenhet, andel (%) (Källa: Kolada)	80 % (2019)	Ingen ny uppgift finns tillgänglig	100%
Indikator skräp/10m ² (Källa: Håll Sverige Rent skräppapport)	4,14 skräpartiklar (2019)	Ingen ny uppgift finns tillgänglig	Årligen minska
Måltidssvinn, grund- och gymnasieskola, gram/ätande (Källa: Kostenheten)		Ingen ny uppgift tillgänglig, mätningar påbörjats from jan 2023	Årligen minska
Resurs- och avfallsflöden från hushåll/invånare samt verksamheter fördelat på de fraktioner där det finns relevanta och kvalitativa data (Källa: Avfall Web/Kolada, FTI, Uppföljning avfallsplan m.fl.)	Se figur 5 om förpackningar	Se figur 5 om förpackningar	Avfallsmängder minskar och cirkuleringen ökar

Foto: Pontus Orre

**Södertälje
kommun**

Christine Strandberg

E-post: christine.strandberg@sodertalje.se

Ebba Jordelius

E-post: ebba.jordelius@sodertalje.se

Kommunstyrelsens kontor, Södertälje kommun

Besök: Stadshuset, Nyköpingsvägen 26, Södertälje

Tel: 08-523 010 00 (kontaktcenter)

www.sodertalje.se